

ارتباطات در قرآن کریم

پیام و پیام‌رسانی

www.ketab.ir

دکتر علیرضا پویا

انتشارات دانشگاه صداوسیما

سرشناسه	:	پویا، علیرضا، ۱۳۳۸-
عنوان و نام پدیدآور	:	ارتباطات در قرآن کریم : پیام و پیام رسانی / علیرضا پویا؛ ویراستار ابراهیم حقیقی.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۳۴ص.
شابک	:	۵ - ۷۹ - ۸۳۸۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸ قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۳۱-۲۳۴.
عنوان دیگر	:	پیام و پیام رسانی.
موضوع اصلی	:	ارتباط -- جنبه های قرآنی Communication -- Qur'anic teaching
		رسانه های گروهی -- جنبه های مذهبی - اسلام
		Mass media -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده	:	دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران. انتشارات
رده بندی کنگره	:	BP ۱۰۴
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۵۶۱۷۱۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی:	:	فیا

انتشارات دانشگاه صدا و سیما

عضو انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی

ارتباطات در قرآن کریم پیام و پیام رسانی علیرضا پویا

امور چاپ و نشر: خلیل اله بیات

چاپ و صحافی: کهن

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰/۰۰۰ ریال

ویراستار: ابراهیم حقیقی

طراح جلد: احمد سفلاهی

صفحه آرا: محمد کریم صالحی

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۰

شابک: ۵ - ۷۹ - ۸۳۸۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸

تمامی حقوق این اثر متعلق به دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران است.

تهران - ابتدای بزرگراه آیت. آ. هاشمی رفسنجانی - دانشگاه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.

انتشارات (تلفن و دورنگار) ۲۲۶۵۲۸۴۴ - فروشگاه ۲۲۱۶۸۶۲۰ www.iribu.ac.ir

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار.....
۱۳	فصل اول: کلیات.....
۱۵	مقدمه.....
۲۰	اهمیت و ضرورت.....
۲۷	تعریف مفاهیم.....
۲۷	ارتباطات.....
۲۹	پیام.....
۳۰	مخاطب.....
۳۲	رسانه.....
۳۳	چارچوب مفهومی.....
۳۶	روش تحقیق.....
۴۱	ملاحظات روشی خاص قرآن.....
۴۷	فصل دوم: ویژگی های پیام رسانان الهی.....
۴۹	مقدمه.....
۵۰	۱. تسلیم الهی بودن.....
۵۳	۲. نترسیدن از غیر خدا.....
۵۶	۳. نرم خوئی و مهربانی.....
۵۹	۴. صداقت داشتن و دوری از خیانت.....
۶۳	۵. پابندی به اصول و هماهنگی در پیام رسانی.....
۶۶	۶. خودداری از ظلم.....
۶۹	۷. پیروی نکردن از هوای نفس خود و دیگران.....

۷۸	۸. شک و تردید نداشتن در مسیر حق.....
۸۲	۹. بشارت و هشداردهی.....
۹۰	۱۰. غمگین نشدن از تحرکات کافران.....
۹۵	۱۱. فریب نخوردن از تحرکات ظاهری کافران.....
۹۸	۱۲. علم و تخصص داشتن.....
۱۰۷	فصل سوم: راهبردهای پیام‌رسانی الهی
۱۰۹	مقدمه.....
۱۰۹	۱. دعوت به توحید و دوری از شرک.....
۱۱۵	۲. دعوت به ایمان و عمل به مقتضای آن.....
۱۲۰	۳. هماهنگی و عدم تعارض در اصول و مبانی پیام.....
۱۲۵	۴. دعوت به تفکر و تفهیم.....
۱۳۲	۵. تبیین حوادث و سنت‌های آموزنده تاریخی.....
۱۳۶	۶. توجه به تعلیم و تزکیه در کنار هم.....
۱۳۹	۷. استفاده از کلام بلیغ و استوار.....
۱۴۱	۸. استفاده از کلام نرم و به‌دور از خشونت.....
۱۴۴	۹. توجه به نیازها و موقعیت مخاطبان.....
۱۴۵	۱۰. دعوت به وحدت و دوری از اختلاف در مبانی دینی.....
۱۵۱	۱۱. حفظ آسرار حکومت و جامعه اسلامی.....
۱۵۷	فصل چهارم: راهبردها و اقدامات مخالفان پیام الهی
۱۵۹	مقدمه.....
۱۶۰	۱. کتمان پیام الهی.....
۱۶۵	۲. تحریف پیام الهی.....
۱۷۲	۳. تکذیب پیام الهی.....
۱۸۱	۴. استهزاء پیام الهی.....
۱۸۷	۵. تهمت‌زدن.....

پیشگفتار

حدود بیست سال پیش، هنگام انتخاب موضوع پایان‌نامه کارشناسی ارشد در رشته «تحقیق در ارتباطات»، یکی از استادان این رشته، براساس آشنایی با سوابق تحصیلی و پژوهشی من، پیشنهاد کرد درباره «خبر و خبررسانی» در منابع دینی تحقیق کنم. از آنجاکه در آن زمان ورود علمی در اینگونه مباحث از منظر دینی، کمتر مورد توجه واقع شده بود، با یکی از عالمان دینی بزرگواری که در دانشگاه نیز فعالیت داشت، در این باره مشورت کردم. ایشان نه فقط بنده را به انجام این کار تشویق کرد، بلکه با وجود شأن بالایی علمی و دانشگاهی خود اعلام آمادگی کرد که حاضر است مشاور این پایان‌نامه باشد. به این ترتیب، پس از طی مقدمات و مطالعه چندی، موضوع «خبر و خبررسانی در قرآن کریم» به عنوان پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پژوهش و دفاع شد و با فاصله کمی در قالب کتاب، انتشار یافت.

براساس گفته استاد راهنمای این پایان‌نامه در پیشگفتار کتاب، که خود از استادان برجسته ارتباطات هستند، نتایج تحقیق برای اندیشمندان این حوزه شگفتی‌ساز بوده است. از این رو، از همان زمان در ذهن نگارنده این خواسته شکل گرفت که به مطالعه بیشتر مباحث مهم ارتباطات و رسانه در قرآن بپردازد. به این منظور، چند سال قبل، برای پایان‌نامه مقطع دکتری در «رشته فرهنگ و ارتباطات»، موضوع «ارتباطات در قرآن با تأکید بر مخاطب»، پیشنهاد و پس از دو سال مطالعه و پژوهش در قرآن، این پایان‌نامه دفاع شد و بی‌درنگ برخی مراکز علمی، با عنایت به بستر قرآنی کار و اهمیت آن برای ارتباطات انسانی و مدیریت رسانه، پیشنهاد چاپ آن را مطرح کردند. اما انتساب مطالب به قرآن در یک موضوع مهم که پیشینه زیادی نیز نداشت، نگارنده را بر آن داشت که برای چاپ کتاب، به مرور و تأمل بیشتری روی نتایج تحقیق بپردازد. این تأمل دوباره، اگرچه زمان چاپ کتاب را چند سال به تأخیر انداخت، اما با توفیق الهی و با دریافت مشورت از صاحب‌نظران، نتایج خوب و درخور توجهی در برداشت. سرانجام با توجه به پنج رکن اصلی ارتباط، یعنی: پیام‌فرست، پیام‌رسان، پیام، رسانه و

مخاطب، نتایج نهایی تحقیق، با توجه به این ارکان، در قالب سه جلد کتاب تنظیم شد، که جلد اول یعنی کتاب پیش‌رو با عنوان: «پیام و پیام‌رسانی»، اکنون تقدیم علاقه‌مندان و جامعه علمی می‌شود. دو کتاب دیگر نیز با عنوان‌های: «رسانه از دیدگاه قرآن» و «مخاطب‌شناسی از دیدگاه قرآن»، در آینده نزدیک، به چاپ خواهد رسید.

ارائه این اثر پس از توفیقات الهی و بهره‌گیری از کتاب‌های تفسیر معتبر، مرهون راهنمایی‌های ارزشمند استادان ارجمندی است که در جریان اجرای پایان‌نامه دکتری اینجانب، از هیچ راهنمایی و نظارتی در اجرای تحقیق فروگذار نکردند، که در مقدمه کتاب از الطاف و زحمات این بزرگواران تقدیر و تشکر شده است.

اما در خصوص آخرین مشورت‌ها و تأملات کتاب برای چاپ، با کمال امتنان، از حجت‌الاسلام جناب آقای دکتر مریحی رئیس محترم دانشگاه باقرالعلوم (ع) و جناب آقای دکتر اسفندیاری رئیس محترم دانشگاه صدا و سیما که با مطالعه دقیق و اظهارنظرهای ارزشمند خود، موجب تصحیح، تکمیل و رفع برخی کاستی‌های کتاب شدند، تقدیر و تشکر می‌کنم. همچنین از همکاری صمیمانه معاون محترم پژوهش و فناوری، جناب آقای دکتر طهماسبی، نیز برای اهتمام و زحماتشان در چاپ کتاب سپاسگزارم.

امید است خداوند توفیق بهره‌مندی هر چه بیشتر از قرآن کریم و تلاش خالصانه در تحقیق و ترویج معارف سازنده این کتاب بی‌نظیر را که به تعبیر مقام معظم رهبری (دام‌ظله)، زیربنای بسط علوم انسانی اسلامی است، به همه ما عطا فرماید.

علیرضا پویا

آبان ۱۴۰۰